

Begäran om utlåtande om mellanrapporten av kommittén för social trygghet

Inledning

Social- och hälsovårdsministeriet begär utlåtande om mellanrapporten av kommittén för social trygghet.

Bakgrund

Statsrådet tillsatte den 19 mars 2020 en parlamentarisk kommitté för social trygghet för att bereda en reform av den sociala tryggheten. Kommitténs mandattid sträcker sig över två riksdagsperioder. Målet för kommittéarbetet är att utveckla den sociala tryggheten både strukturellt och funktionellt i ett långtidsperspektiv. Kommittén behandlar grundskyddet, förtjänstskyddet, utkomststödet, kopplingen mellan dem och finansieringen av dem samt åtgärder för en bättre samordning av tjänsterna och förmånerna. Kommittén behandlar inte ålderspensioner.

Mellanrapporten om arbetet under den första perioden för kommittén för social trygghet godkändes på kommitténs möte den 30 januari 2023. De första kapitlen i mellanrapporten beskriver målen för reformen, reformprocessen samt identifierande problemkomplex i det sociala trygghetssystemet, det sociala trygghetssystemets uppbyggnad samt de rättsliga och ekonomiska ramvillkoren för reformen. I avsnitt 4 beskrivs alternativa sätt att ordna den sociala tryggheten.

Kapitlen 5 och 6 i mellanrapporten innehåller kommitténs 31 förslag till reform av den sociala tryggheten för kommande regeringar samt riktlinjer för arbetet under kommitténs andra period.

Kommitténs förslag gäller bland annat barns och familjers sociala trygghet, förmåner med anknytning till arbetsförmåga och arbetsoförmåga, utkomstskydd för arbetslösa, studier och kompetensutveckling, stöd för boende, utkomststöd, förmånsprocesser och servicestigar, genomförande av den sociala tryggheten och digitalisering. Kommittén föreslår för nästa regering att de orsaksbaserade grundskyddsförmånerna ska förenhetligas och sammanslås med beaktande av förtjänstskyddet.

Mellanrapporten publicerades den 16 mars 2023.

Målsättningar

Utlåtandena ger vägledning för kommitténs arbete under den andra perioden samt för att inleda och genomföra de lagberednings-, utrednings- och utvecklingsprojekt som föreslås i mellanrapporten. Remissbehandlingens syfte är inte att påverka förhandlingarna om regeringsprogrammet.

Svarsanvisningar för mottagare

Vi ber er lämna ert utlåtande genom att svara på begäran om utlåtande i tjänsten utlåtande.fi. Ni behöver inte skicka in utlåtandet separat med e-post eller post. Även andra än de som nämns i sändlistan får lämna utlåtande.

För att lämna utlåtande behöver ni registrera er och logga in i utlåtande.fi. Närmare anvisningar om hur tjänsten används finns på webbplatsen utlåtande.fi under fliken Anvisningar > Bruksanvisningar.

För att underlätta hanteringen av remissvaren ber social- och hälsovårdsministeriet att utlåtandet indelas i enlighet med mellanrubrikerna och frågorna i begäran om utlåtande. Ni kan besvara antingen alla eller bara en del av frågorna i begäran om utlåtande.

Obs! Alla utlåtanden som lämnas in är offentliga och publiceras i tjänsten utlåtande.fi. Se till att utlåtandet inte innehåller personuppgifter eller annat som hör till privatlivet.

Tidtabell

Vi ber er vänligen lämna in ert utlåtande senast den 19 maj 2023 kl. 16.00

Beredare

Mer information om innehållsmässiga frågor lämnas av Milja Tiainen, regeringsråd, SHM, tfn 029516 3579 och Sara Mäkärräinen, sakkunnig, SHM, tfn 029516 3168 samt om tekniska frågor av Susanna Polvi, projektsekreterare, SHM, tfn 029516 3049. E-postadresserna har formen fornamn.efternamn@gov.fi.

Länkar:

<https://stm.fi/sosiaaliturvauudistus> - Lisätietoja sosiaaliturvauudistuksesta.

<https://stm.fi/sv/reform-av-den-sociala-tryggheten> - Mer information om reformen av den sociala tryggheten

Bilagor:

Sändlista:

Ahvenanmaan maakunnan hallitus
Akava ry
Alavuden kaupunki
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
Amnesty International
Eduskunnan oikeusasiamies
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Eläketurvakeskus
Espoon kaupunki
Etelä-Karjala
Etelä-Pohjanmaa
Etelä-Savo
Finlands Svenska Skolungdomförbund, FSS
Helsingin kaupunki
Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tdk
Hollolan kunta
HUS
Hyvil Oy
Ihmisoikeusliitto
Itä-Uusimaa
Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus
Jyväskylän kaupunki
Järvenpään kaupunki
Kainuu
Kansaneläkelaitos
Kanta-Häme
Keski-Pohjanmaa
Keski-Suomi
Keski-Uusimaa
Kokkolan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Kymenlaakso
Lappi
Lapsiasiavaltuutettu
Lieksan kunta
Länsi-Uusimaa
Mikkelin kaupunki
Naisjärjestöjen keskusliitto
Nytkis ry
Oikeuskansleri
Oikeusministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Opintokeskukset ry
Oulun kaupunki
Paraisten kunta
Pirkanmaa
Pohjanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Porin kaupunki
Päijät-Häme
Rovaniemen kaupunki
Satakunta
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
STTK ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto -SAKKI ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Kuntaliitto ry
Suomen Lukiolaisten Liitto ry
Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry
Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Suomen Yrittäjät
Tampereen kaupunki
TANE
Tasa-arvovaltuutettu
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Tietosuojavaltuutettu
Turun kaupunki
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työllisyysrahasto
Työterveyslaitos
Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry
Uudenmaan ELY-keskus
Uudenmaan TE-toimisto
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö
Vammaisfoorumi ry
Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
Vantaa-Kerava
Vantaan kaupunki
Vapaa Sivistystyö ry
Varsinais-Suomi
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ympäristöministeriö

Lausunnonantajan lausunto

1. Förenhetligande av lagstiftningen om social trygghet (Förslag 1 och 2)1.1 Orsakar de olika ansökningstiderna för förmåner problem? Om ja, vilka och i fråga om vilka förmåner? Vilka eventuella konsekvenser skulle ett förenhetligande av ansökningstiderna kunna ha?

1.2 Orsakar de olika inkomst- och lönebegreppen i anslutning till förmånerna problem? Om ja, vilka och i vilka situationer? Vilka eventuella konsekvenser skulle ett förenhetligande av inkomst- och lönebegreppen kunna ha?

2. Komplicerat verkställande och digitaliseringens möjligheter (Förslag 3 och 4)2.1 Vad borde beaktas vid beredningen av förslag 3?

2.2 Vad borde beaktas vid beredningen av förslag 4?

3. Förmåner med anknytning till arbetsförmåga och arbetsoförmåga (Förslag 5, 6 och 7)3.1 Finns det oändamålsenliga skillnader i fråga om begreppet arbetsförmåga i lagarna om olika förmåner och pensioner och om ja, vilka?

3.2 Vilka ändringar borde göras i lagstiftningen (särskilt lagstiftningen om förmåner och tjänster), för att lagstiftningen ska stödja upprätthållande och förbättring av arbets- och funktionsförmågan samt utnyttjande av den befintliga arbetsförmågan?

3.3 Kommittén föreslår att man bedömer möjligheterna att foga incitament och skyldigheter att delta i bedömning av servicebehovet och i tjänster som överenskommits med kunden till förmånerna med anknytning till arbetsförmåga och arbetsoförmåga. Enligt förslaget ska tjänsternas tillgänglighet och tillgången på tjänster beaktas. Vilka tjänster borde den föreslagna bedömningen omfatta?

4. Utkomstskydd för arbetslösa, främjande av sysselsättningen och partiell sysselsättning (Förslag 8 och 9)4.1 Kommittén föreslår att arbetsmarknadsstödet funktionsduglighet och behoven av att reformera det i situationer där det har blivit svårt att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden utreds. Vilka situationer borde den föreslagna utredningen omfatta?

5. Studier och kompetensutveckling (Förslag 10, 11 och 12)5.1 Kommittén föreslår att förmånssystemet bör stödja människornas kontinuerliga lärande och främja jämlikt deltagande. Hur borde förmånssystemet reformeras för att det ska främja jämlikt deltagande och stödja en reform av servicesystemet för kontinuerligt lärande?

5.2 Kommittén anser att ansökan till utbildning bör vara det primära för unga som saknar yrkesexamen. Hur borde den sociala tryggheten för unga reformeras, för att de komplicerade förmåns- och servicesystemen och deras inbyggda incitament inte ska leda till att unga hamnar eller stannar utanför utbildning och andra tjänster?

5.3 Kommittén föreslår att förutsättningarna att inleda en totalreform av studiestödssystemet utreds. Hurudan borde reformen av studiestödssystemet se ut för att stödja försörjningen under studietiden, smidiga studier, examen inom målsatt tid och en meningsfull studiestig med tanke på den studerandes välmående och motivation?

6. Social trygghet för barn och familjer (Förslag 13, 14 och 15)6.1 Kommittén föreslår att en arbetsgrupp tillsätts för att reformera barnbidraget. Vad borde man beakta vid beredningen och bedömningen av olika reformalternativ när det gäller barnbidragssystemet?

6.2 Kommittén föreslår att det inleds en reform av systemet med barnavårdsstöd. Hur och från vilka utgångspunkter borde systemet med barnavårdsstöd reformeras?

6.3 Föräldrarna ansvarar för barns underhåll. Vilka ändringar borde göras i lagstiftningen om social trygghet eller annan lagstiftning för att den ska stödja föräldrarnas underhållsförmåga?

7. Boendeutgifter och ersättande av boendeutgifterna (Förslag 16)7.1 Vad borde beaktas för att främja förslag 16? Vilken sak eller vilka saker är det viktigast att utreda?

8. Utkomststöd och minskat behov av långvarigt utkomststöd (Förslag 17 och 18)8.1 Vad borde beaktas för att främja förslagen 17 och 18?

8.2 Vilka är de viktigaste åtgärderna för att kunna minska behovet av långvarigt utkomststöd?

9. Fungerande förmåns- och servicestigar och tillhandahållande av tjänster (Förslag 19, 20, 21, 22, 23, 24 och 25)9.1 Hur borde stödjandet, uppföljningen och bedömningen av arbets- och funktionsförmågan samt de tjänster som stödjer arbets- och funktionsförmågan stärkas inom social- och hälsovården?

9.2 Vad borde beaktas när man bereder A) den sektorsövergripande kundplanen och lagstiftningen om den?

B) ett gemensamt kunskapsunderlag för tjänster i anslutning till arbetsförmågan och rehabiliteringstjänster och lagstiftningen om det?

C) modellen med en ansvarig arbetstagare för dem som har störst stödbehov?

9.3 Vad annat borde beaktas för att främja förslagen i avsnitt 5.10?

10. Det sociala trygghetssystemets bidrags- och byråkratifällor (Förslag 26 och 27) 10.1 Vad borde beaktas när det gäller förslagen 26 och 27?

11. Bosättnings- och arbetsbaserad social trygghet och internationell rörlighet (Förslag 28, 29 och 30) 11.1 Vad borde beaktas för att främja förslagen 28, 29 och 30?

12. Förenhetligande och sammanslagning av orsaksbaserade grundskyddsförmåner med beaktande av förtjänstskyddet (Förslag för följande regering)

12.1 I avsnitt 6.1 föreslår kommittén att de orsaksbaserade grundskyddsförmånerna förenhetligas och sammanslås med beaktande av förtjänstskyddet. Avsikten är att stegvis förtydliga och förenkla förmånssystemet och verkställandet av det samt underlätta övergången från en förmån till en annan. Vilka fördelar och utmaningar kan hänföra sig till förenhetligandet och sammanslagningen av grundskyddsförmånerna?

12.2 I vilken riktning borde förenhetligandet av grundskyddsförmånerna utvecklas A) när det gäller villkoren för förmånerna?

B) när det gäller genomförandet?

13. Prioritering av förslagen 13.1 Kommitténs mellanrapport innehåller 31 förslag för kommande regeringar. Vilka tre förslag borde främjas först och varför?

14. De offentliga finansernas hållbarhet 14.1 De lösningar som träffas inom reformen av den sociala tryggheten kan antingen stärka eller försvaga de offentliga finanserna på lång sikt. Kommittén har linjerat att reformen ska bidra till att säkerställa hållbara offentliga finanser genom att stärka sysselsättningen och befolkningens arbets- och funktionsförmåga. Borde man genom reformen av den sociala tryggheten eftersträva förbättrad hållbarhet i de offentliga finanserna på lång sikt och om ja, hur?

15. Kommitténs riktlinjer för den andra arbetsperioden 15.1 I avsnitt 6.2 har kommittén angett riktlinjer för arbetet under sin andra period. Vilken av de uppräknade helheterna är viktigast och varför?

15.2 I vilken riktning borde de uppräknade helheterna utvecklas?

16. Vad annat vill du säga om reformen av den sociala tryggheten?

Siika-aho Liisa
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Polvi Susanna
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö